

مقدمه

وزارت خارجه روسیه با صدور بیانیه‌ای غیرمنتظره اعلام کرده است که بخش غربی قدس را به عنوان پایتخت اسرائیل و بخش شرقی این شهر را به عنوان پایتخت فلسطین به رسمیت می‌شناسد. در این بیانیه آمده است از آنجا که حدود سه سال است مذاکرات سیاسی بین اسرائیل و فلسطین برگزار نمی‌شود و وضعیت موجود نیز در حال بدتر شدن می‌باشد، به شدت نگران وضعیت مناقشه فلسطین و اسرائیل است. وزارت خارجه روسیه در ادامه تاکید کرده است ممانعت از روند صلح خاورمیانه شرایطی را ایجاد کرده که اقدامات یکجانبه موجب تضعیف راه حل پذیرفته شده بین المللی برای مساله فلسطین می‌شود. در این بیانیه، مسکو از روسیه به عنوان یک عضو دایم شورای امنیت سازمان ملل و یکی از اعضای کمیته چهارجانبه صلح خاورمیانه یاد کرده که از راه حل دو کشور به عنوان یک گزینه مطلوب و مطابق منافع مردم فلسطین و اسرائیل که هر دو با مسکو رابطه دوستانه دارند، حمایت می‌کند و در ادامه خواستار

مذاکرات مستقیم و هماهنگ شده بین طرفین درگیری شده است.^۱

با توجه به این بیانیه، روسیه اولین کشوری است که بخشی از قدس را به عنوان پایتخت اسرائیل به رسمیت می‌شناسد. اما موضوع سوال برانگیز درباره این تحول به اهداف و انگیزه‌های روسیه باز می‌گردد؛ اینکه آیا تغییری در سیاست روسیه نسبت به مناقشه فلسطین رخ داده و یا چرا مسکو همزمان با تشدید دوباره بحران سوریه اقدام به انتشار چنین بیانیه‌ای درباره طولانی‌ترین بحران خاورمیانه می‌کند و چه اهدافی را از این تحرک دنبال می‌کند.

تحلیل اهداف و انگیزه‌های روسیه

قبل از ذکر هر نکته‌ای با توجه به متن بیانیه وزارت خارجه روسیه درباره قدس شرقی و غربی می‌توان گفت این بیانیه در واقع اعلام موضع درباره مناقشه

1. See more: http://www.mid.ru/en/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2717182

دور به فلسطین اشغالی سفر کرده و با نمایندگان دو طرف فلسطینی و اسرائیلی دیدار و رایزنی داشت.^۲

۳. روسیه در حالی بیت المقدس غربی را به عنوان پایتخت اسرائیل شناسایی می کند که دونالد ترامپ رئیس جمهور جدید آمریکا وعده داده است که پیرو نظر کنگره آمریکا در اکتبر سال ۱۹۹۵، بیت المقدس (اورشلیم) را به عنوان پایتخت دولت اسرائیل خواهد پذیرفت و سفارت امریکا را به این شهر منتقل خواهد کرد.^۳

بر این اساس می توان این گونه نتیجه گیری کرد که اقدام اخیر روسیه در شناسایی قدس غربی به عنوان پایتخت اسرائیل، یک اقدام پیشدستانه محسوب می شود که ؛

(۱) ضمن اینکه پاسخی به درخواست محمود عباس است که از روسیه درخواست کرده بود مانع انتقال سفارت آمریکا به قدس شرقی شود؛

۲. از سال ۲۰۱۳ تقریباً مذاکرات مذاکرات صلح خاور میانه در چارچوب گروه موسوم به چهار جانبه یا (کوارتت) متشکل از سازمان ملل، اتحادیه اروپا، آمریکا و روسیه به حالت تعلیق در آمده و موضوع به ابتکارهای یکجانبه محول شده است. در این مدت جان کری وزیر خارجه آمریکا از زمان قرار گرفتن در این سمت تلاش نمود با برگزاری مذاکرات مستقیم بین دو طرف فلسطینی و اسرائیلی نقشه راهی برای صلح ترسیم کند که این سلسله مذاکرات آوریل ۲۰۱۴ با کناره گیری اسرائیل به شکست انجامید. آن زمان اسرائیل در واکنش به ائتلاف فتح و حماس، مذاکره با فلسطینیان را متوقف کرد. پس از جنگ غزه، نیز طرح های گوناگونی برای بازگرداندن دو طرف به میز مذاکره مطرح شد از جمله از سوی مصر و فرانسه.

۳. گفتنی است ترامپ رای ممتنع دولت اوباما به قطعنامه توقف شهرک سازی اسرائیل در شورای امنیت سازمان ملل را خیانت نامیده بود. در این قطعنامه از اسرائیل خواسته شده تا شهرک سازی در سرزمین های اشغالی فلسطینی از جمله شرق بیت المقدس را فوراً و بطور کامل متوقف کنند. مطابق توافقات بین المللی ساخت شهرک در سرزمین های اشغال شده پس از سال ۱۹۶۷ توسط اسرائیل غیرقانونی است.

فلسطین-اسرائیل و تاکید بر راه حل دو دولت است. اما علاوه بر این باید چند نکته را در نظر داشت؛

۱. سیاست رسمی روسیه همواره پذیرش راه حل تشکیل دو دولت فلسطینی و اسرائیلی در سرزمین های اشغالی بوده است. بر این اساس مسکو با هر دو طرف این مناقشه تاریخی رابطه برقرار کرده و حتی به واسطه رابطه همزمان با گروه های مختلف فلسطینی از جمله حماس که از طرف کشورهای غربی گروهی تروریستی نامیده می شود، از موقعیت ویژه ای در میان اعضای کمیته چهارجانبه صلح برخوردار است. به همین سبب اینکه روسیه اعلام می کند بیت المقدس غربی را به عنوان پایتخت اسرائیل و بیت المقدس شرقی را به عنوان پایتخت فلسطین به رسمیت می شناسد، بر خلاف سیاست کلی روسیه نیست.

۲. روسیه یکی از اعضای کمیته چهارجانبه صلح خاورمیانه است و در مقاطع گوناگون تحرکات موفقیت آمیزی در زمینه مسایل فلسطین و اسرائیل نیز داشته است. مسکو در یک سال گذشته نیز تلاش داشته طرف های فلسطینی و اسرائیلی را به میز مذاکره بازگرداند. سپتامبر گذشته وزارت خارجه روسیه اعلام کرد، کرملین تلاش می کند نشست سه جانبه ای میان محمود عباس رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین، بنیامین نتانیاهو، نخست وزیر اسرائیل و ولادیمیر پوتین رئیس جمهوری روسیه با هدف از سرگیری روند صلح در خاورمیانه برگزار کند. در این راستا نیز میخائیل بوگدانف، معاون وزیر خارجه و فرستاده ویژه رئیس جمهوری روسیه چند

خواهد شد که از همکاری بیشتر روسیه در موضوعات منطقه‌ای برخوردار شود.

۲) بطور مستقیم مسکو را در مقابل آمریکا در موضوع فلسطین قرار نمی‌دهد
۳) و از منظر بین‌المللی سیاستی سازنده ارزیابی می‌شود که در راستای حل و فصل دیرینه‌ترین مناقشه خاورمیانه است.

نتیجه‌گیری

در حالی که به نظر می‌رسد امریکا و اسرائیل، به همراه برخی کشورهای عربی، از جمله عربستان سعودی، اردن، امارات متحده عربی برنامه جامعی ضد محور مقاومت در منطقه تهیه دیده و رایزنی‌های بسیاری دارند، موضع روسیه را باید یک رویکرد موازنه‌جویانه ارزیابی کرد که می‌تواند این پیام را به جناح مقابل برساند که مسکو درباره تحولات خاورمیانه موضع و برنامه دارد.

ضمن اینکه از این نکته نیز نباید چشم‌پوشی کرد که با توجه به تسلط اسرائیل بر بخش‌هایی از قدس شرقی، در واقع بیانیه وزارت خارجه روسیه این پیام را به تل‌اوئو می‌رساند که مسکو خواستار عقب‌نشینی اسرائیل از این منطقه است.

در واقع به نظر می‌رسد که به رغم روابط نزدیک و پیچیده روسیه و اسرائیل، احتمال وجود اختلاف نظرهای پشت پرده میان مسکو و تل‌اوئو به وجود آمده باشد که بر حسب گمان می‌تواند به موضوعی چون سوریه بازگردد.

علاوه بر اینها در کل ارزیابی می‌شود با

توجه به امتیازهای بیشتری که ترامپ (نسبت به

دوره اوباما) به اسرائیل می‌دهد، توجه تل‌اوئو در

این دوره نسبت به مسکو کمتر شود. در نتیجه

این امکان برای ایران و محور مقاومت فراهم